

ДЕТСКА ГРАДИНА „ЧУЧУЛИГА“

гр. Шумен, ул. „Васил Дяков“ № 4, тел. 054/828117 e-mail: chuchuliga_odz@abv.bg

УТВЪРЖДАВАМ:
ЦОНКА РАЙЧЕВА
ДИРЕКТОР НА ДГ „ЧУЧУЛИГА“

**Програма за предоставяне на равни
възможности и приобщаване на децата от
уязвими групи
за учебната 2018/2019 година**

ВЪВЕДЕНИЕ

Уязвими са онези лица и групи, които търпят ограничения по отношение на участието им в социалния живот и ползването на социални права. Уязвимите групи не успяват да получат достъп или да се възползват от възможностите, които предлагат обществото и икономиката, и стават жертва или попадат в ситуация на риск от социално изключване. Причините за това са различни и разнообразни като: живот в крайна бедност или ниски доходи и материални лишения; социални и психологически фактори; недостъпна среда; здравни и възрастови проблеми; липса или недостатъчни социални умения и образование; отношение към тях, основано на предразсъдъци; липса, ограничен достъп или неадекватни услуги.

Уязвимите групи деца имат право на зачитане, уважение и закрила от закона. Отношението на служителите в ДГ „Чучулига“ към тях е основано на признаване на тяхната равнопоставеност и равни възможности. За нас те са важна и пълноценна част от обществото и затова работим за тяхната социална интеграция и социално включване. Уязвимите групи деца се приемат в ДГ „Чучулига“ като хора със способности и потенциал, а не като хора единствено с проблеми и ограничения.

Програмата на детската градина за равен достъп до образование работи в посока за изграждане на среда за:

- разгръщането на потенциала на всяко дете за личностно развитие, както и успешна реализация и социализация;
- по-високо качество и по-добър достъп до образование;
- ранна превенция на обучителни затруднения;
- включващо обучение на деца със специални образователни потребности (СОП);
- включващо обучение и социално включване на деца с девиантно поведение;

НОРМАТИВНА ОСНОВА НА ПРОГРАМАТА

- Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020)
- 2000 Европейската социална харта /ревизирана/;
- 1992 – Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи и първия допълнителен протокол към нея;
- 1970 – Международният пакт за граждански и политически права и Международният пакт за икономически, социални и културни права;
- Национална стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 г.
- Законът за предучилищното и училищно образование;
- Стандарт за приобщаващото образование.

Настоящата програма има за цел да защити правата и интересите и да предостави равни възможности за приобщаване на децата от уязвими групи, както и ефективното прилагане на политики за подобряване качеството на живот на хората с увреждания, недопускане на дискриминация по признак

„увреждане”, осигуряване на равни възможности, пълноценно и активно участие във всички области на живота в детската градина.

Детска градина „Чучулига“ е институция, която спазва препоръките на Съвета на Европа, отправени към всички организации да работят активно в областта на интегрирането на хора с увреждания и уязвими групи.

АНАЛИЗ НА СРЕДАТА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

През последните години в детската градина има деца от различни етноси, различни вероизповедания, с различни традиции и културни норми, което налага изграждането на един нов комплекс от умения за общуване, а така също и познания за възможните точки на различие и начините за тяхното преодоляване, за толерантност към другите и към самите себе си. Срещата с различни хора и с различни култури често е трудна, но с известни усилия тя би могла да бъде особено обогатяваща и ползотворна.

В детската градина се предприемат политики в областта на:

- интеркултурното образование;
- уменията за общуване с представители на различни култури;
- съзнателно възпитаване на толерантно отношение.

Особено важно се оказва обучението на учителите, които са решаващ фактор при възпитанието на подрастващото поколение.

В детската градина се създават условия за достъпна качествена грижа за децата, така че техните родители да могат да търсят възможности за образование или професионална реализация. Обръща се особено внимание на семейството като част от образователния процес. Предвижда се паралел между интеркултурното образование и образованието на децата със специални образователни потребности /при приемане на такива/. И в двата случая потенциалните ползи за обществото от преодоляване на пречките пред приобщаването на различните са огромни, а в същото време потенциалните рискове от игнорирането или дискриминирането биха могли да бъдат още по-сериозни.

Ключовата роля на образованието за изграждането на една по-висока култура на толерантност и приобщаване се състои в ранното образование, достъпно за всички, независимо от социално-икономическия им статус и интелектуалните им умения и възможности.

Обхващането на всяко дете с увреждане в образователната институция и изграждането на съответната подкрепяща среда за него е основна дейност за достъп до качествено образование. В резултат от изпълнението на дейностите по изграждане на подкрепяща среда в детската градина нараства броят на интегрираните деца със специални образователни потребности, специалисти, които подпомагат интегрираното обучение.

ПРЕДМЕТ НА ПРОГРАМАТА ЗА ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ

Програмата за предоставяне на равни възможности и приобщаване на децата от уязвими групи включва:

1. принципите на приобщаващото образование;
2. условията и реда за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на децата;
3. условията и реда за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата въз основа на оценката на индивидуалните им потребности и изготвянето на план за подкрепа на децата от екип за подкрепа на личностното развитие в детската градина;
4. изграждане на позитивен психологически климат в детската градина;
5. структурата, условията и реда за утвърждаване на индивидуалните учебни планове и на индивидуалните учебни програми на децата със специални образователни потребности и на децата с изяви дарби по чл. 95, ал. 1, т. 1 и 2 от Закона за предучилищното и училищното образование;
6. условията и реда за постъпване, организацията и осъществяването на обучението и подкрепата за личностно развитие на децата със специални образователни потребности.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ И ПРИНЦИПИ НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете и на разнообразието от потребности на всички деца чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата във всички аспекти на живота.

Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование и се реализира в съответствие със следните принципи:

1. гарантиране на правото на всяко дете на достъп до детска градина най-близо до неговото местоживее и на правото му на качествено образование;
2. гарантиране достъпа на всяко дете до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности с оглед възможността за възникване на затруднения в процеса на ученето и приобщаването и на необходимостта от подходяща подкрепа;
3. прилагане на диференцирани педагогически подходи, ориентирани към интересите и стимулиращи мотивацията на детето, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
4. приемане и зачитане на уникалността на всяко дете – индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които образователната институция трябва да отговори по подходящ начин, така че детето да развие максимално своя потенциал;
5. равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички деца заедно, независимо от трудностите и различията, които може да възникнат в процеса на ученето и научаването и при участието им в дейността на детската градина;
6. системен подход на организация и сътрудничество на образователните институции в областта на приобщаващото образование на всички равнища –

управление и екипност, използване на приобщаващи педагогически практики, създаване на сигурна и подкрепяща среда, участие на родителите, мониторинг на процеса и на качеството на подкрепата за личностно развитие, както и на влиянието им върху обучението и постиженията на децата;

7. сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование – детска градина, дете, семейството и общността;

8. намаляване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на децата в дейността на детската градина;

9. нетърпимост към дискриминиращите нагласи и поведение, подготовка на децата за живот в приобщаващо общество;

10. гъвкавост и динамичност на процеса на приобщаващото образование съобразно потребностите на децата и в зависимост от спецификата на обществения живот.

ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА

На децата в ДГ „Чучулига“ се предоставя обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.

Подкрепата за личностно развитие осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията на децата. Подкрепата за личностно развитие се предоставя в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете. За реализиране на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие в детската градина работят двама педагогически специалисти. В детската градина може да работят и други специалисти в зависимост от оценката на индивидуалните потребности на детето от екипа за подкрепа на личностно развитие. Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя в зависимост от плана за подкрепа на детето.

Подкрепата за личностно развитие на децата в ДГ се организира и осигурява в съответствие с разработените областни стратегии за подкрепа за личностно развитие на децата въз основа на анализ на потребностите от обща и допълнителна подкрепа. За организиране и координиране на процеса на осигуряване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие със заповед на директора на ДГ в началото на всяка учебна година се определя координатор в ДГ. За координатор може да бъде определен главен учител или друг педагогически специалист. По предложение на координатора със заповедта на директора се определят и други специалисти, които да го подпомагат при организиране и координиране на процеса на осигуряване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие.

Координаторът има следните функции:

1. разпознава потребността от предоставянето на обща и/или допълнителна подкрепа за личностно развитие на детето въз основа на наблюденията и анализите на учителите, които преподават на детето, въз основа на документите на децата, включително от изследвания и консултации при наличие на такива, както и въз основа на събраните данни за развитието на децата, и/или по инициатива на родителя;

2. предлага на директора да утвърди съставите на екипите за подкрепа за личностно развитие на децата в случай на потребност от предоставяне на

допълнителна подкрепа за личностно развитие;

3.координира извършването на оценката на индивидуалните потребности на децата със специални образователни потребности, деца в риск, с изявени дарби и такива с хронични заболявания от екипите за подкрепа за личностно развитие;

4.предлага на директора да утвърди списък на децата, на които ще се предоставя допълнителна подкрепа за личностно развитие въз основа на извършената оценка на индивидуалните им потребности от екипите за подкрепа за личностно развитие;

5.координира предоставянето на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата съвместно с педагогическите специалисти в ДГ;

6.предлага на директора в случай на необходимост да осигури допълнителни специалисти като организира и координира осигуряването им в зависимост от индивидуалните потребности на детето от регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, Държавния логопедичен център, център за подкрепа на личностното развитие, включително център за специална образователна подкрепа;

7.координира работата с родителя, включително по отношение включването му в работата на екипа за подкрепа за личностно развитие на ученика;

8.координира работата и взаимодействието на всички екипи за подкрепа за личностно развитие на децата в ДГ;

9.съхранява документите на всяко дете, за което е формиран и работен екип за подкрепа за личностно развитие;

10.координира работата с институциите в системата на предучилищното и училищното образование и с други институции и организации, работещи с децата, по отношение предоставянето на обща и/или допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете;

11.координира предоставянето на методическа подкрепа от регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, от Държавния логопедичен център, от център за специална образователна подкрепа и съдейства за провеждането на различни форми на обучение на педагогическите специалисти в ДГ;

12.организира и координира дейности и събития в ДГ за децата, за родителската общност, насочени към промяна на нагласите и приемане на различието, както и към изява на дарбите на децата;

13.след приключване на съответната учебна година изготвя и предоставя на педагогическия съвет обобщен доклад-анализ за състоянието на процеса на приобщаващото образование в ДГ.

ОСИГУРЯВАНЕ НА ОБЩА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

Общата подкрепа за личностно развитие в ДГ се осигурява от постъпването на децата в ДГ до завършването на предучилищното образование

съобразно индивидуалните му потребности и възможностите на ДГ. Общата подкрепа за личностно развитие е насочена към развиване на потенциала на всяко дете в ДГ.

Общата подкрепа за личностно развитие в ДГ гарантира участие и изява на всички деца в групата и включва:

1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
2. занимания по интереси;
3. библиотечно-информационно обслужване;
4. грижа за здравето въз основа на информация от родителя за здравословното състояние на детето и за проведени медицински изследвания и консултации;
5. поощряване с морални и материални награди;
6. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
7. превенция на обучителните затруднения.

Дейностите по обща подкрепа за личностно развитие включват регулярни екипни срещи между учителите и другите педагогически специалисти за:

- преглед и обсъждане на събраната информация за обучението и развитието на всяко дете;
- изготвяне на план за действие за обща подкрепа за отделни деца
- обмяна на информация и на добри педагогически практики.

На родителите се предоставя информация и при необходимост се канят на екипните срещи. По време на срещите се води протокол, който се подписва от всички участници в срещата.

Графикът на срещите се прилага към годишния план за дейността на ДГ.

Общата подкрепа за личностно развитие на децата включва дейности съобразно техните интереси, способности, компетентности и изява в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта.

Общата подкрепа за личностно развитие включва:

1. дейности за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование;
2. образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически дейности и участие в проекти, програми, форуми и в други изяви на общинско, областно, национално и международно равнище;
3. образователни направления, модули и дейности, чрез които се придобива допълнителна подготовка на децата.

Дейностите по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение имат за цел изграждане на позитивен организационен и психологически климат в ДГ, включително чрез психологическа подкрепа. Тя е насочена към децата, учителите и родителите.

Психологическата подкрепа включва:

1. създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения между всички участници в образователния процес;

2.предоставяне на методическа помощ на учителите за превенция на насилието и за преодоляване на проблемното поведение на децата;

3.групова работа с децата; кризисна интервенция;

4.работа със средата, в която е детето – семейството, връстниците.

Общата подкрепа за личностно развитие в ДГ за целите на превенцията на обучителните затруднения се изразява във включване на децата в:

1.допълнително обучение при условията на Закона за предучилищното и училищното образование;

2.насочване на децата към логопед, при установяване на такава необходимост.

Общата подкрепа за личностно развитие се основава на анализ на информацията и наблюденията на обучението и развитието на всяко дете.

Анализът включва:

1.данните за индивидуалния напредък в обучението на всяко дете и за придобитите компетентности – знания, умения и отношения;

2.установените силни страни на всяко дете и на индивидуалните нагласи по отношение на ученето и участието в живота на общността;

3.установеното наличие на възможни рискови фактори в средата на детето;

4.данните от информацията, която придружава детето от детската градина, включително за предоставяни дейности по обща подкрепа в детската градина;

5.данни от извършена диагностика на училищната готовност, от входни нива по учебни предмети, логопедично изследване, портфолио и други.

Обсъждането на цялата информация по т. 1-5 се прави от учителите на групите съвместно с учители, които преподават на детето, и с координиращото звено в ДГ в срокове, определени от ДГ. Въз основа на анализа на информацията може да се определят деца, за които е необходимо да се извърши оценка на индивидуалните им потребности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие съгласно чл. 178 от Закона за предучилищното и училищното образование.

Реализирането на дейности за обща подкрепа за личностно развитие в ДГ въз основа на анализа се осъществява чрез план за действие в случаите, когато:

1.се установят затруднения в обучението на детето и/или има рискови фактори в средата, които може да повлияят на обучението му, но които все още не изискват допълнителна подкрепа за личностно развитие;

2.се установи, че детето напредва значително по-бързо, отколкото децата на неговата възраст.

Планът за действие съдържа цели за работа с детето, срок за постигането им, описание на работата и се изготвя от учителите на детето в екипна работа с другите педагогически специалисти до 14 дни от установяването на случаите. Дейностите за обща подкрепа за личностно развитие в ДГ „Чучулига“ задължително се осъществяват и в неучебно време, включително през ваканциите, съобразно потребностите на децата, като продължителността им за отделно дете или за група деца е в зависимост от възможностите на ДГ. Планът

за действие се актуализира, променя или прекратява след преглед на напредъка на детето и съобразно заложените в него срокове.

С плана за действие за обща подкрепа при дете с установени затруднения в обучението се цели максимално да се преодолеят затрудненията. С плана за действие за обща подкрепа при дете, което напредва значително по-бързо от връстниците си, се цели детето да развие своите възможности и дарби в най-пълна степен. Отговорност за координацията по изпълнението на плана за действие за обща подкрепа имат учителите на детето.

Учителите запознават родителя с изготвения план за действие за обща подкрепа и го информират за резултатите от изпълнението му. В случаите, когато детето получава обща подкрепа и не се отчита напредък в рамките на три месеца от началото на предоставянето на подкрепата, учителите на детето обсъждат с координатора насочването на детето за оценка на индивидуалните му потребности от екип за подкрепа за личностно развитие.

ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ПРОГРАМАТА

- Равен достъп и приобщаване на всяко дете;
- Равнопоставеност и недопускане на дискриминация;
- Съхраняване на етнокултурното многообразие.

С цел продължаване на създаването на подкрепяща среда за обучението и възпитанието на децата със специални образователни потребности в ДГ „Чучулига“ е създадена програма, която включва:

1. Екипи от специалисти, в зависимост от потребностите на децата.
2. Диагностична и консултативна дейност.
3. Индивидуални образователни програми.
4. Учебни програми по образователни направления.

В ДГ има готовност за прилагане на политиката за включващо обучение на децата със специални образователни потребности чрез:

- Единна методика за комплексно педагогическо оценяване и препоръки за децата със специални образователни потребности.
- Изградени положителни нагласи към включващо обучение в различните общности – учители, деца и родители.
- Създадени условия, гарантиращи интеграцията на децата със специални образователни потребности в ДГ чрез изграждане на подкрепяща среда.

ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

1. Пълноценна социализация на децата със специални образователни потребности, деца с физически и ментални увреждания и деца от етническите малцинства.

2. Гарантиране на равен достъп до качествено образование за децата със специални образователни потребности, деца с физически и ментални увреждания и деца от етническите малцинства.

3. Утвърждаване на интеркултурно и подкрепящо образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система.

ДЕЙНОСТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

1.Провеждане на информационни кампании сред родители и общественост за разясняване на взаимните ползи от интегрираното обучение на деца със специални образователни потребности, деца с физически и ментални увреждания и деца от етническите малцинства.

2.Специализирана работа с родителите за по-голяма заинтересованост към образователно- възпитателния процес.

3.Работа с родителските общности за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи спрямо различните етноси и деца с увреждания.

4.Осигуряване при необходимост на допълнително обучение по български език за деца от етническите малцинства.

5.Осигуряване на допълнителна квалификация на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна образователна среда, включително за преподаване на български език на деца, за които той не е майчин.

6.Осъществяване на занимания по интереси и на организиран отход и спорт в мултикултурна образователна среда, съчетана с традициите на отделните етнически групи.

7.Изграждане и функциониране на информационна система за проследяване на децата в риск.

8.Допълнителна работа с деца със специални образователни потребности и деца от етническите малцинства, застрашени от отпадане и/или преждевременно напускане на ДГ.

9.Подкрепа на децата от уязвимите етнически общности за продължаване на образованието им и след задължителната училищна възраст.

10.Създаване на условия за развитие на талантливите деца с увреждания чрез насърчаване на техните творческите изяви.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ПРОГРАМАТА

дейности	Срок	отговорник	забележка
Определяне на координатор и членове на координиращия екип за организиране и координиране на процеса на осигуряване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие.	15.09.2018 г.	директор	
Организиране на групи и клубове за занимания по интереси	целогодишен	учители	при наличие на интерес от децата
Включване на децата в организирани образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически	целогодишен	учители педагогически специалисти	

дейности			
Дейности, свързани с изграждане на навици и компетентности за търсене и ползване на информация	целогодишен	учители	по повод важни дати и празници
Стимулиране участието на деца с изявени дарби в състезания и олимпиади	целогодишен	учители	
Разглеждане на теми, свързани с превенция на насилието и тормоза	целогодишен	учители	по програма
Провеждане на обучения, свързани с превенция на агресията и тормоза и за развитие на толерантност във взаимоотношенията	целогодишен	учители външни лектори	при необходимост и по програма
Обсъждане на обобщената информация за индивидуалния напредък и необходимостта от конкретни мерки за обща подкрепа, изготвяне на индивидуални планове за действие	До 14 дни след подаване на анализ от учителите по групи	учители и координиращ екип	при създаване се необходимост
Оценка на потребността от допълнителна подкрепа на деца в риск, с хронични заболявания и тези с изявени дарби	При необходимост не по-късно от 3 месеца от разпознаване на потребността от извършване на оценка	екип за личностно развитие, сформирани за конкретния случай	
Осъществяване на конкретна обща и допълнителна подкрепа, проследяване на напредъка, корекции в плана при необходимост	Оценка на напредъка за всеки 3 месеца	целогодишен	
Награждаване на деца	целогодишен	директор	при и по определен повод
Кариерно ориентиране и консултиране	целогодишен	педагогически специалисти, външни консултанти	
Логопедична терапия, рехабилитация и консултации	целогодишен	външен логопед	
Психологическа подкрепа, психосоциална рехабилитация и консултации	целогодишен	педагогически специалист	
Ресурсно подпомагане	целогодишен	външен ресурсен учител	при необходимост
Партньорство с родителите за справяне с проблемното поведение на децата им и приобщаване към средата на институцията	целогодишен	учители, координиращ екип	

Сформиране на екипи за допълнителна подкрепа	целогодишен	координатор	при необходимост
Взаимодействие с Център за личностна подкрепа, Регионален център за подкрепа на приобщаващото образование	целогодишен	координатор	при необходимост
Обучение на педагогически специалисти, във връзка с дейностите по реализация на обща и допълнителна подкрепа	По график заложен в плана за квалификация	директор, главен учител	

Изготвили:

Виолета Николова, главен учител – координатор

Програмата е приета на ПС с протокол № 1 /17.09.2018 г. и е утвърдена със заповед на директора на ДГ.